

**ЗАМОНАВИЙ АХБОРОТ КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ АСОСИДА
БОШҚАРУВ ТИЗИМЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ**

Нурқулов Жалолиддин Алишер ўғли

Гулистон давлат университети, Ахборот технологиялари факультети, Амалий
математика ва информатика йўналиши, 3-босқич талабаси

Аннотация.

Келтирилган ушбу мақолада замонавий ахборот коммуникация технологиялари асосида бошқарув тизимларини ташкил этиш ҳақида тушунча ва тавсиялар берилган. Мақолада шахсий компьютерлар базасида автомаштирилган иш жойларининг ташкил қилиниши, корхоналарда маҳаллий ҳисоблаш тармоқларини яратиш, ахборот базасини ташкил қилиш ва иқтисодий вазифалар мажмуасини шакллантиришда янги таклифлар илгари сурилган.

Калит сўзлар: электроника, асбобсозлик, компьютер техникаси, замонавий алоқа воситалари интернет, компьютер, маълумотни узатиш, конструктив, техника, инновацион технология.

Аннотация

В данной статье представлены выводы и рекомендации по организации систем управления на основе современных информационных и коммуникационных технологий. В статье выдвигаются новые предложения по созданию автоматизированных рабочих мест на базе персональных компьютеров, созданию локальных сетей на предприятиях, созданию базы данных и формированию комплекса экономических задач.

Ключевые слова: электроника, приборостроение, вычислительная техника, современные средства связи Интернет, компьютер, передача данных, технология, инновационная технология.

Annotation

This article provides insights and recommendations on the organization of management systems based on modern information and communication technologies. The article puts forward new proposals for the creation of automated workplaces on the basis of personal computers, the creation of local area networks in enterprises, the creation of a database and the formation of a set of economic tasks.

Keywords: electronics, instrumentation, computer technology, modern means of

communication Internet, computer, data transmission, technology, innovative technology.

Бугунги кунда корхона ва ташкилотларни техник жихатдан қайта қуроллантириш, кам чиқитли ва чиқитсиз технологиялардан, илғор конструкцияли материаллардан фойдаланиш дастурларини амалга ошириш, меҳнат унумдорлигини ўстириш, махсулот сифатини яхшилаш, аҳолининг харид талабини қондириш, илм - фан ишлаб чиқариш тармоқларни, айниқса, электроника, асбобсозлик, компьютер техникаси, замонавий алоқа воситалари ишлаб чиқаришини ривожлантириш ва уларни амалиётда қўллаш масалалари долзарб вазифалардан биридир.

Буларнинг ҳаммаси ахборотлаштиришнинг улкан имкониятларидан энг самарали фойдаланишни, унинг бозор муносабатларига ўтиш давридаги жараёнларига таъсирини кучайтиришнинг энг долзарб вазифасига айлантирмоқда. Ахборотлаштириш замонавий дунё тараққиётининг энг муҳим йўналишларидан бири ҳисобланиб, жаҳон фан техникасининг иқтисодий ва ижтимоий тараққиёт ютуқларини ўзида мужассамлаштиргандир.

Ахборот, компьютерлаштириш, замонавий ахборот технологияси, моделлаш, маълумотлар манбаи, дастурлаштириш, шахсий компьютерлар, дастур билан таъминлаш ва бошқа шу каби тушунчалар жамиятни ахборотлаштиришнинг энг муҳим хусусиятларини ифода этади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2002 йил 30 майдаги компьютерлаштиришни янада ривожлантириш ва ахборот коммуникация технологияларини жорий этиш тўғрисидаги фармони ва 2002 йил 6 июндаги Вазирлар Маҳкамасининг «Компьютерлаштиришни янада ривожлантириш ва ахборот коммуникация технологияларини жорий қилиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 200 сонли қарорини бажариш борасида республикамиздаги ҳар бир олий ўқув юрти ахборот коммуникация технологиялари тизимини яратиш ва ривожлантириш бўйича ўз дастурларини ишлаб чиққан ва уни тадбиқ қилишга имкон яратмоқда.

Ахборот - ижтимоий, иқтисодий табиий фанларнинг, тафаккур илмининг тараққиёти натижасида юзага келган билим ва маълумотлар, кишиларнинг амалий фаолияти давомида тўплаган тажрибалари мажмуи демакдир. Инсон ахборот оқими ичра яшар экан, турли-туман воқеа, ходисалар ва жараёнларнинг бир - бирига алоқадорлигини, ўзаро муносабати моҳиятини таҳлил этиш, мушоҳада ва мулоҳаза қилиб кўриш, табиат ва жамиятнинг ривожланиш қонунлари қандай амал қилаётганлигини англаб етиш мақсадида кўпдан кўп сўзларга, далил ва рақамларга мурожаат қилади. Ахборот туфайли назариёт амалиёт билан бирлашади.

Ҳозирги замон фан-техника тараққиёти ахборотлар оқимини бамисоли баҳор селлари оқими каби кўпайтириб юборди. Ахборот оқимининг тобора кўпая борганидан шу нарса

хам далолат бера оладики, асримизнинг 70 - йиллар ўрталарига келибоқ ишлаб чиқариш кучлари тараққиёти шундай даражага етган эдики, улардан оқилона фойдаланиш, ижтимоий ишлаб чиқаришни жадаллаштириш учун йилига 10^{16} арифметик амални бажариш керак бўлади. Табиийки, бундай мураккаб ҳисоб - китобни чўт қоқиб амалга ошириб бўлмайди. 10 миллиард киши бир йил давомида тинмай ишлаган тақдирдагина шунча арифметик амални еча олиши мумкин.

Одамларни ижтимоий-иқтисодий ва маънавий муаммоларни ҳал этишга сафарбар қилмоқ учун тегишли ахборотларни ўз вақтида тўплаб, қайта ишлаб, муайян бир тартибга солиш ва зудлик билан кишиларга етказиш керак бўлади. Бунинг учун жамиятни ахборотлаштириш дастурини амалга ошириш ва илғор ахборот технологиясини жорий этиш зарур.

Ахборотлар технологияси иқтисодий масалаларни ҳал қилишда қуйидаги асосий жараёнларни ўз ичига олади:

- Ахборотни йиғиш ва рўйхатдан ўтказиш;
- Ахборотни узатиш;
- Маълумотларни кодлаштириш;
- Маълумотларни сақлаш ва излаш;
- Иқтисодий ахборотларни қайта ишлаш;
- Ахборотни чоп этиш ва ахборотдан фойдаланиш;
- Қарор қабул қилиш ва бошқарув таъсирини ишлаб чиқиш;

Маълумки, иқтисодий ахборот ҳамма жараёнларнинг юзага келишида иштирок этади, лекин қатор ҳолатларда баъзи жараёнлар иштирок этмайди. Уларнинг амалга оширилиши ҳар хил бўлади. Шу ўринда баъзи жараёнлар қайтарилиши мумкин.

Автоматлаштирилган бошқарув тизимлари бир нечта босқичдан иборат булиб, корхона, вазрлик ва мамлакат миқёсида замонавий ахборот технологиялари ёрдамида ахборотларни йиғиш, сақлаш, қайта ишлаш ва натижасига асосланиб қарор қабул қилиш. Техника соҳасидаги учта ютуқ ҳозирги замон ахборот технологиясининг асосини ташкил қилади.

1. Ахборотларни йиғувчи янги воситаларнинг яратилиши;
2. Алоқа воситаларининг ривожлантирилиши;
3. Компьютер орқали ахборотларни автоматлаштирган ҳолда қайта ишлашнинг йўлга қўйилиши.

Умуман олганда, замонавий ахборот технологияси ахборот жараёнларини автоматлаштиришга асос солади. Баъзи ахборот технологиялари ўз тарихига эга, бошқалари эса нисбатан яқиндагина пайдо бўлди.

Автоматлаштирилган бошқарув тизимларида қарорни инсон қабул қилади. Автоматик иш жойлари деганда замонавий ахборот технологиялари ёрдамида ахборотларни йиғиш,

саклаш, кайта ишлаш ва натижасига асосланиб қарор қабул қилиш тушинилади. Автоматик иш жойларида барча вазифаларни инсон иштирокисиз, яъни ахборот технологиялари воситаларининг ўзи бошқаради.

Иқтисодий ённи бошқаришдаги ўзгаришлар, бозор муносабатларига ўтиш бухгалтерия ҳисобини ташкил қилиш ва олиб беришга катта таъсир кўрсатади. Ҳисобнинг халқаро тизимларига ўтиши амалга оширилмоқда, бу унинг услубий ённинг янги шакллари ишлаб чиқишнинг талаб қилади. Бухгалтерия ҳисобининг ахборот тизими ва уни компьютерда ишлаб чиқишни ташкил қилишнинг анъанавий шакллари катта катта ўзгаришларга учраган. Ҳисобчидан корхона молиявий ҳолатининг объектив баҳоларини билиш, молиявий таҳлил усуллари эгаллаш, қимматли қоғозлар билан ишлашни билиш, бозор шароитларида пул маблағлари инвестицияларини асослаш ва бошқалар талаб қилинади.

Бухгалтерия ҳисобининг ахборотли тизимлари анъанавий равишда вазифаларнинг қуйидаги мажмуаларини ўз ичига олади: асосий воситалар ҳисоби, моддий бойликлар ҳисоби, меҳнат ва иш хаки (маош) ҳисоби, тайёр маҳсулотлар ҳисоби, молиявий ҳисоблаш операцияларининг ҳисоби, ишлаб чиқариш харажатлари ҳисоби, йиғма ҳисоб ва ҳисоботлар тузиш.

Шахсий компьютерлар базасида автоматлаштирилган иш жойларининг ташкил қилиниши, корхоналарда маҳаллий ҳисоблаш тармоқларини яратиш, ахборот базасини ташкил қилиш ва иқтисодий вазифалар мажмуасини шакллантиришда янги талабларни илгари сурди. Маълумотларнинг тақсимланган базалари тизимини яратиш, турли фойдаланувчилар ўртасида ахборотларни алмаштириш, компьютерда бошланғич ҳужжатларни автоматик шакллантиришнинг имкониятлари пайдо бўлди.

ҲОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Ш.М.Мирзиёев. Эркин ва фаровон, демократик ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз.– Тошкент : Ўзбекистон, 2016. - 56 б.
2. Ш.М.Мирзиёев. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг 24 йиллигига бағишланган тантанали маросимидаги маърузаси. 7 декабр 2016 й.
3. Ишмухаммадов Р. Абдуқодиров А. Пардаев А. Таълимда инновацион технологиялар. –Тошкент 2008 - 181 бет.
4. Абдураимов Д. Э. Описание алгоритмов важность программы Crocodile ICT //Вестник научных конференций. – ООО Консалтинговая компания Юком, 2019. – №. 4-3. – С. 8-9.
5. Абдураимов Д. Э. Ў., Абдурахманов О. Н. ОБЪЕКТ АЛОМАТ ВАЗНЛАРИНИ ҲИСОБЛАШ ОРҚАЛИ РЕЙТИНГИНИ АНИҚЛАШ МОДЕЛИ //Science and Education. – 2021. – Т. 2. – №. 1. – С. 21-25.

6. Абдураимов Д. Э. Ў., Норматова М. Н., Монасипова Р. Ф. ЛИБМАН ТИПИДАГИ ИТЕРАЦИН УСУЛНИ ЭЛАСТИКЛИК НАЗАРИЯСИ МАСАЛАСИГА ҚЎЛЛАШНИНГ МАТЕМАТИК МОДЕЛИ //Science and Education. – 2021. – Т. 2. – №. 1. – С. 15-20.
7. Абдураимов Д. Э. Ў., Адилов А. Н., Турдиев А. П. Ў. АНИЗОТРОП ВА ИЗОТРОП ЖИСМЛАР УЧУН ТЕРМОЭЛАСТИК БОҒЛИҚ МАСАЛАНИНГ ИККИ ЎЛЧОВЛИ ҲОЛАТДАГИ МАТЕМАТИК МОДЕЛИ //Scientific progress. – 2021. – Т. 1. – №. 5. – С. 449-453.